

SYNPUNKTER PÅ BESKATTNING AV LIVFÖRSÄKRINGAR OCH EG-RÄTTEN, DS 2003:65

I det följande lämnas synpunkter på förslagen i Ds 2003:65. Synpunkterna är begränsade till att avse Avtalspension SAF-LO (ASL) med utgångspunkt i Foras uppdrag med hanteringen av denna. Förhållandet är i stort likartat för premiebestämd avtalspension i allmänhet.

ASL är en premiebestämd avtalspension. Forsäkringstagarna är 140 000 arbetsgivare och försäkrade/förmånshavare är 2 000 000 individer. I ASL ingår ålderspension och en premiebefrielseförsäkring vid sjukdom och föräldraledighet⁽¹⁾. Efter den anställdes eget val kan det även ingå ett återbetalningsskydd för ålderspension och en försäkring för familjeskydd. Förvaltningen av pensionsmedlen sker efter den anställdes eget val. Den anställda kan anvisa förvaltare för inbetalda premier under ett kalenderår genom anmälan till Fora senast den 31 december samma år och kan när som helst begära flytt av hela sitt pensionskapital till annan försäkringsgivare.

1. Uppgiftslämnande mm

Livbolagen förslås bli skyldiga att göra skatteavdrag. Därutöver skall kontrolluppgifter lämnas. Det är oklart i vad mån skyldigheten att lämna kontrolluppgifter kan uppfyllas av någon annan än försäkringsgivaren, exempelvis Fora (se avsnitt 4).

Försäkringsgivarna saknar uppgifter om vem som är arbetsgivare för en viss anställd som är förmånshavare i ASL. Försäkringsgivaren har uppgifter om vem som är försäkrad och att denne har valt den aktuella försäkringsgivaren. Det kan också förekomma att en försäkrad som har valt en viss försäkringsgivare har fler än en arbetsgivare⁽²⁾ som betalar premier till ASL. Detta innebär att försäkringsgivaren inte kan göra skatteavdrag eller lämna de uppgifter som förutsatts i förslaget. Förslaget är därför inte möjligt att genomföra i dess nuvarande utformning. (Se även avsnitt 5).

Ett alternativ kan möjligen vara att slopa skattskyldigheten för försäkringstagare som är juridiska personer. Detta innebär att skattskyldigheten alltid skall ligga på den anställda som är försäkrad, oavsett vem som är försäkringstagare. Det finns emellertid uppenbara nackdelar med en ordning där ett stort antal individer är skattesubjekt. Ett exempel är mangden kontrollbesked en individ kan få om denna har många försäkringsgivare för sin avtalspension.

Uppgift skall lämnas om betalda premier för fysisk person eller dödsbo (11:7a i förslaget om ändring i lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter, LSK). Kravet på uppgift om inbetalda premier förefaller onödigt för tjänstepensionsförsäkring. För annan pensionsförsäkring

¹ Försäkringsgivare för premiebefrielseförsäkringen och familjeskyddet är Afa Sjukförsäkring respektive Afa Liv.

² I genomsnitt har en anställd 1,3 anställningsuppgifter under ett kalenderår.

kan det finnas ett behov av uppgifter om premien för kontroll av avdragsrätten. Detta behov finns inte för ASL eftersom försäkringstagarna undantagslost är bokföringsskyldiga och skyldiga att lämna besked om lönunderlag för särskild loneskatt på pensionskostnader. Utredningen konstaterar dessutom att eventuell premieskatt inte är aktuell, se sid xxx. Därfor finns ingen rimlig förklaring till varfor man ska ange premien.

Den föreslagna 11 7c LSK innehåller krav på uppgifter när en anställd lämnar sin anställning. Uppgifter skall lämnas av arbetsgivare, konkursförvaltare eller likvidator. Det skall bli lämnas sådana uppgifter att försäkringsgivaren kan identifieras. Detta är inte möjligt i praktiken. Den anställda väljer själv vem som skall förvalta pensionsmedlen. Arbetsgivaren, eller annan kontrolluppgiftsskyldig enligt förslaget, har inte tillgång till dessa uppgifter. Fora får inte lämna ut uppgifter om den anställdes val till arbetsgivaren eller annan. En av anledningarna till detta är att parterna är måna om den anställdes integritet. Den anställdes arbetsgivare har endast rätt att få information i den del uppgifterna behövs för att bedöma arbetsgivarens rätt till avdrag för pensionskostnader (§ 9 i bestämmelserna för ASL).

Inom ASL har de anställda en obegränsad flyttratt mellan olika förvaltare. Det är uppenbart att flyttratten komplicerar uppgiftslämnandet.

2. Understödsföreningar

Understödsföreningar föreslås även fortsättningsvis vara skattesubjekt för avkastningsskatt. Detsamma skall gälla för pensionsstiftelser och arbetsgivare som har tryggt sitt åtagande genom kontoavsättning.

I ASL är det möjligt att välja en understödsförening som försäkringsgivare. Exempel är Pensionskassan PSA Försäkringsförening, Prometheus Pensionskassa och Volvoresultats Försäkringsförening.

Förslaget tycks inte ha beaktat dessa förhållanden. Det kan knappast vara meningen att avkastningsskatt skall tas ut både av arbetsgivaren och av försäkringsgivaren. Det är därför nödvändigt med bestämmelser som reglerar skattskyldigheten i de aktuella fallen.

3. Försäkringstagare i utlandet

Enligt förslaget skall skattskyldigheten träffa "obegränsat skattskyldiga försäkringstagare som innehar en livförsäkring".

Det framgår inte alldeles klart vid vilken tidpunkt en obegränsad skattskyldighet skall föreligga för att leda till skattskyldighet för avkastningsskatt. Enligt § 2 c i den föreslagna lagen om avkastningsskatt synes det vara bosättningsförhållandet den 1 januari som är avgörande för skattskyldigheten.

Bestämmelsen innebär att samtliga försäkringstagare som är utländska juridiska personer undgår avkastningsskatt (jfr 6 7 IL). Såvitt framgår av lagförslaget påverkas inte skattskyldig-

heten om den utländska juridiska personen har tecknat tjänstepensionsförsäkring för anställda i Sverige som är verksamma vid ett fast driftställe i Sverige. Förslaget innebär alltså att de som är anställda av utländska juridiska personer slipper att få sin tjänstepension reducerad på grund av avkastningsskatten.

Förslaget medför att det blir oformånligt för en utomlands bosatt som är tillfälligt anställd av en svensk arbetsgivare att omfattas av ett pensionssystem där arbetsgivaren är försäkringstagare. I sådant fall kommer tjänstepensionen att belastas med avkastningsskatt eftersom arbetsgivaren i detta fall är skattskyldig. Om den utomlands bosatte i stället själv är försäkringstagare i ett i övrigt identiskt pensionssystem skall någon avkastningsskatt inte påföras.

Förslaget innebär att det för hanteringen av ASL är tillräckligt med en kontroll av om försäkringstagaren är en utländsk juridisk person eller ej för att avgöra skattskyldigheten. Försäkringsgivarna saknar dock uppgifter om vem som är arbetsgivare för en viss förmånshavare (se avsnitt 1 ovan).

För de individuella pensionsförsäkringarna och de tjänstepensionsförsäkringar där arbetstagarren är försäkringstagare måste däremot försäkringsgivaren göra en provning på individuell nivå av försäkringstagarens skattemässiga bosättningsförhållanden. Livbolagen torde regelmässigt sakna underlag för en sådan provning, utöver försäkringstagarens adress.

4. Kan Foras lämna kontrolluppgift?

Tillsammans med det vardebesked som Fora skickar till den anställda finns en årsavräkning över föregående kalenderårs inbetalningar som visar

- vilka arbetsgivare som betalat in premie, antingen den faktiska inbetalning som gjorts eller den betalning som skett via den skattemässiga garantifonden
- övriga eventuella inbetalningar vid premiefrielse (sjukdom, föräldraledighet)

Vardebeskedet med årsavräkning skickas ut från mars månad och framåt. Detta vardebesked innehåller uppgift om

- Den anställdes totalt ansamlade kapital och dess utveckling för hos respektive försäkringsgivare
- Fordelning per försäkringsgivare på traditionell och fondförsäkring

Vi har därför diskuterat om Fora kan ha en roll som förmedlare av kontrollbesked i enlighet med utredningens förslag, men funnit att det varken är administrativt möjligt eller praktiskt genomförbart med det systemstöd Fora har i dag, då inte alla vardebesked och årsavräkningar skickas ut inom den tid kontrollbesked ska lämnas till Skatteverket.

5. Övriga synpunkter

Forutom att försäkringsgivaren, som framgår av avsnitt 1, saknar uppgifter om vem eller vilka arbetsgivare en formånshavare har, är det till synes omöjligt för en försäkringsgivare att hålla reda på vilken del av pensionskapitalet som kommer från vilken arbetsgivare. De får ingen uppgift om detta från Fora utan hela premien för ett kalenderår betalas i en klump och hela kapitalet kan flyttas fritt mellan olika försäkringsgivare. Flyttratten ligger i linje med den flexibilitet och öppenhet som staten strävar efter i premiebestämda pensionslösningar. Att urskilja respektive arbetsgivares underlag för avkastningsskatt i samband med flytt av kapital synes vara administrativt omöjligt till rimlig kostnad.

Vidare är det möjligt för en försäkrad att ha både traditionell och fondförsäkring hos flera olika förvaltare, vilket skulle innebära att en anställd eller dennes arbetsgivare skulle få flera olika kontrollbesked från flera olika försäkringsgivare avseende samma individ. Har den anställda även valt en understödsförening kommer inte något kontrollbesked därifrån och arbetsgivaren kan inte se helheten. Detta underlättar inte förståelsen för pensionssystemen vare sig för företaget eller för den anställda.

Om man också beaktar att tillsammans med ASL kan rymmas premier från olika livsarbets-tidspensioner och liknande, blir det ett mycket kostsamt och komplicerat administrativt system med hög grad av osäkerhet vad avser kontroll av avkastningsskatten.